

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра спеціальної освіти та реабілітології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

“ _____ ” _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ (ППН 07)**

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 016 Спеціальна освіта

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Корекційна освіта

(назва спеціалізації)

інститут, факультет ІУП, Факультет управління фізичною культурою та спортом

(назва інституту, факультету)

Робоча програма ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. „28” серпня 2016 року- с.

Розробники: А.А. Івахненко к.пед.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
спеціальної освіти та реабілітології

Протокол від. “28” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної освіти та реабілітології

 (В.В.Клапчук)

(підпис) (прізвище та ініціали)

“28” серпня 2016 року

Схвалено науково-методичною комісією УФКС факультету (інституту) за напрямом
підготовки (спеціальністю) 016 Спеціальна освіта
(код, назва)

Протокол від. “29” серпня 2016 року, протокол № 1

“29” серпня 2016 року

Голова

()

(підпис) (прізвище та ініціали)

© ЗНТУ, 2016 рік

© ЗНТУ, 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна
Загальна кількість годин: 150	Спеціальність: 016 «Спеціальна освіта»	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалаврський	Лекції
		28 год.
		Практичні, семінарські
		28 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		94 год.
Індивідуальні завдання:		
Вид контролю: екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) організації навчання.

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу з дисципліни «Теорія і методика дошкільного навчання та виховання дітей з вадами мовлення», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування систематизованих знань з організації навчально-виховного процесу в спеціальних дошкільних закладах (групах компенсуючого типу) для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Основними **завданнями** є:

- ознайомлення студентів з теоретичними основами організації навчально-виховного процесу в спеціальних дошкільних закладах (групах компенсуючого типу)

для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, які підкріплюються конкретними практичними матеріалами;

- формування вміння застосовувати теоретичні знання з даного курсу та споріднених дисциплін і знання, здобуті при самостійному опрацюванні спеціальної літератури, на практиці (під час підготовки до практичних занять, при написанні реферату тощо);

- навчання плануванню спільної роботи логопеда з вихователями з розвитку мовлення та інших розділів програми навчання і виховання дітей дошкільного віку;

- ознайомлення з передовим педагогічним досвідом працівників спеціальних дошкільних установ для дітей з порушеннями мовлення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- професійну термінологію, що існує в даній галузі;
- знати організацію та зміст навчально-виховної роботи з дітьми раннього та дошкільного віку в різних формах: фронтальна, спільна, самостійна.

- фронтальні та індивідуальні форми роботи з батьками, умови наступності в освітньо-виховній роботі між дитячим садом і школою, між сімейним і суспільним вихованням.

- зміст, методи, форми, методики навчання і виховання дітей у спеціальному дошкільному закладі та сучасні вимоги до них.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **вміти**:

- ознайомлюватися із передовим педагогічним досвідом працівників спеціальних дошкільних установ для дітей з порушеннями мовлення.

- вибирати адекватні методи, прийоми, засоби педагогічного впливу.

- прогнозувати результати цих впливів, планувати роботу, користуючись доступною для самостійної роботи з програмною, методичною, психолого-педагогічною літературою.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредита ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Спеціальна дошкільна педагогіка».

Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Значення дошкільного дитинства. Дитинство як соціально-педагогічне явище. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Тема 2. Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення.

Особистість дитини як суб'єкт і об'єкт виховання. Виховання і розвиток. Роль дорослого в розвитку дитини. Вікова періодизація дитинства. Вікові й індивідуальні особливості дітей. Обдаровані діти. Діти з проблемами *розвитку*.

Тема 3. Сучасна система дошкільної освіти.

Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи дошкільних закладів і їх функції. Програми виховання і навчання дітей. Про гранично допустиме навантаження. Розклад занять. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти. Дошкільна освіта за кордоном.

РОЗДІЛ 2.

ЗМІСТ І МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 4. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку.

Ідеал виховання. Мета виховання. Мета виховання на різних етапах історичного розвитку. Завдання виховання дітей дошкільного віку. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття», Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту».

Тема 5. Напрямки виховання дітей з порушеннями мовлення.

Фізичний розвиток і фізичне виховання дітей дошкільного віку. Розумовий розвиток і розумове виховання дітей дошкільного віку. Моральний розвиток і моральне виховання дітей дошкільного віку. Завдання трудового виховання. Естетичний розвиток і естетичне виховання.

Тема 6. Особливості навчання дітей дошкільного віку, методи і форми організації навчання.

Особливості навчання дітей дошкільного віку. Зміст, принципи і типи навчання дітей дошкільного віку. Особливості методів навчання. Форми організації навчання дітей дошкільного віку.

Тема 7. Взаємодія сім'ї і дошкільного закладу у вихованні дітей.

Виховна функція. Особливості сімейного виховання дошкільників. Батьківський авторитет. Педагогічна культура батьків. Виховання батьків. Форми роботи дошкільного закладу із сім'єю.

Тема 8. Дитячий садок і школа.

Наступність, спадкоємність, перспективність у системі безперервної освіти. Готовність дітей до шкільного навчання. Адаптація до шкільного навчання. Спільна робота дошкільного закладу і школи.

Практичне заняття № 1

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Спеціальна дошкільна педагогіка»

Теоретичні питання

1. Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань.
2. Значення дошкільного дитинства.
3. Дитинство як соціально-педагогічне явище.
4. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками

Практичне завдання

1. Обґрунтуйте місце дошкільної педагогіки у системі антропологічних наук.
2. У чому полягає особливості предмета і завдань дошкільної педагогіки?
3. Яку роль відіграє філософія у розвитку дошкільної педагогіки ?
4. За допомогою схеми покажіть систему педагогічних дисциплін і їх зв'язок з іншими науками.
5. Які особливості виховання ілюструють українські народні прислів'я «Якби наука, то й розум буде», «Чого Івась не навчився, того Іван не знатиме

Практичне заняття № 2

Тема 2. Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення

Теоретичні питання

1. Особистість дитини як суб'єкт і об'єкт виховання.
2. Виховання і розвиток.
3. Роль дорослого в розвитку дитини.
4. Вікова періодизація дитинства.
5. Вікові й індивідуальні особливості дітей.
6. Обдаровані діти.
7. Діти з проблемами розвитку.

Практичні завдання

1. Яке значення для розвитку особистості має період дошкільного дитинства?
2. Обґрунтуйте взаємозв'язок провідних чинників розвитку особистості. У чому полягає зв'язок виховання й активності дитини?
3. Уявіть ситуацію, запропоновану французьким психологом А. П'єроном: «Якби нашу планету спіткала катастрофа, в результаті якої залишилися живими лише діти». Що відбудеться? Обґрунтуйте роль виховання та розвитку дитини в суспільстві.
4. Прокоментуйте тезу «Індивідом народжуються, особистістю стають, індивідуальність відстоюють».
5. Як у вихованні враховують вікові та індивідуальні особливості дітей дошкільного віку? Згадайте, як у дитинстві вас називали й оцінювали близькі люди і вихователі. Чи враховували особливості вашої індивідуальності?
6. Опишіть звертання до дітей у місцевості, де ви живете. Чи враховано у них вікові та індивідуальні особливості дітей?
7. Чим відрізняються обдаровані діти від своїх однолітків? Запропонуйте умови успішного виховання обдарованих дітей. Опрацюйте книгу Г. Домана, Д. Доман «Дошкільне навчання дитини» і проаналізуйте подану в ній систему виховання.
8. Чому виховання вважають вирішальним фактором формування особистості? За яких умов воно є таким? Обґрунтуйте взаємозв'язок головних чинників розвитку і формування особистості. Чим зумовлені індивідуальні особливості дітей?
9. Поясніть вплив біологічних та соціальних факторів на розвиток і формування особистості дитини. Чи можна стверджувати, що спадковість не залежить від соціальних умов життя?

Тема 3. Сучасна система дошкільної освіти

Теоретичні питання:

1. Дошкільні заклади в системі національної освіти.
2. Типи дошкільних закладів і їх функції.
3. Програми виховання і навчання дітей.
4. Про гранично допустиме навантаження
5. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти.
6. Дошкільна освіта за кордоном.

Практичні завдання:

1. Обґрунтуйте історичну необхідність виникнення дошкільної педагогіки як науки.
2. Які педагогічні ідеали гуманістів Відродження знайшли своє втілення в педагогіці означеного періоду?
3. Чому ідеї вільного виховання не одержали поширення в практиці дошкільної освіти?
4. Які нові тенденції виявились у розвитку теорії та практики дошкільного виховання наприкінці ХІХ— на початку ХХст.?
5. Обґрунтуйте актуальність сучасних проблем дошкільної педагогіки.
6. Чому не можна вважати проблеми дошкільного виховання вивченими остаточно?

Практичне заняття № 5

Тема 4. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку

Теоретичні питання

1. Ідеал виховання.
2. Мета виховання.
3. Мета виховання на різних етапах історичного розвитку.
4. Завдання виховання дітей дошкільного віку.
5. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття», Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту».

Практичні питання

1. Розкрийте суть поняття «мета виховання». Що є спільного у баченні мети виховання педагогами різних епох?
2. Чим зумовлена багатоманітність цілей виховання? Як визначали мету і цілі виховання педагоги минулого?

3. У чому полягає своєрідність мети виховання дітей дошкільного віку? Чим вона зумовлена? Яку мету виховання обґрунтовують сучасні концепції дошкільної освіти та виховання?
4. Охарактеризуйте особливості ідеалу виховання у вітчизняній педагогіці, звернувшись до творчості Г. Сковороди, С. Русової, В. Сухомлинського та сучасних авторів.
5. Як визначають головні завдання виховання дітей дошкільного віку Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття», Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту»?

Практичне заняття № 6

Тема 5. Напрямки виховання дітей з порушеннями мовлення

Теоретичні питання

1. Фізичний розвиток і фізичне виховання дітей дошкільного віку.
2. Розумовий розвиток і розумове виховання дітей дошкільного віку.
3. Моральний розвиток і моральне виховання дітей дошкільного віку.
4. Завдання трудового виховання.
5. Естетичний розвиток і естетичне виховання.

Практичні питання

1. Які чинники обумовлюють актуальність фізичного виховання?
2. Проаналізуйте зв'язок і послідовність завдань фізичного виховання у різних програмах дитячого садка.
3. Розкрийте значення гігієнічних чинників у фізичному вихованні дітей.
4. Проаналізуйте орієнтовний розподіл основних компонентів режиму дня для різних вікових груп. Обґрунтуйте необхідність різної тривалості режимних моментів для дітей різного віку.
5. Під час навчальної практики зафіксуйте і проаналізуйте найцікавіші запитання дітей. Про що вони свідчать? Охарактеризуйте сутність розумової активності дітей дошкільного віку та шляхи її формування.
6. Чому сенсорний розвиток дитини важливо здійснювати у ранньому віці? Обґрунтуйте психологічні засади завдань сенсорного виховання. Чому найефективнішим шляхом сенсорного розвитку є продуктивна діяльність?

7. Які чинники зумовлюють моральну вихованість? За якими показниками можна визначити рівень моральної вихованості дитини? Охарактеризуйте психолого-педагогічні засади морального виховання дітей дошкільного віку.
8. Проаналізуйте власні труднощі у налагодженні взаємин з іншими людьми. Про що вони свідчать? Окресліть шляхи самовдосконалення.
9. Охарактеризуйте складові формування у дітей дошкільного віку поняття «батьківщина».
10. Розкрийте взаємозв'язок завдань трудового виховання дошкільників, його зв'язок з іншими складовими виховання.
11. Охарактеризуйте особливості трудової діяльності дітей дошкільного віку, її зв'язок із грою. Як використати ігрову діяльність у підготовці дітей до праці? Проаналізуйте застосування результатів трудової діяльності дітей в іграх, які ви спостерігали в дитячому садку.
12. Яким чином мета і завдання естетичного виховання реалізуються у засобах естетичного виховання? Розкрийте складові частини змісту естетичного виховання.
13. Який, на вашу думку, шлях є провідним: до творчості через навчання чи до творчості через естетичне ставлення до навколишнього світу?

Практичне заняття № 7-8

Тема 6. Особливості навчання дітей дошкільного віку, методи і форми організації навчання

Теоретичні питання

1. Особливості навчання дітей дошкільного віку.
2. Зміст, принципи і типи навчання дітей дошкільного віку.
3. Особливості методів навчання.
4. Форми організації навчання дітей дошкільного віку.

Практичні завдання

1. У чому полягає своєрідність методів навчання дітей дошкільного віку? Чим зумовлена багатоманітність їх класифікацій?
2. Доведіть, що методи навчання діють ефективно лише за комплексного їх використання.
3. У чому виявляється роль організованого навчання? Розкрийте значення різних форм організації навчання у дошкільному закладі.

4. Охарактеризуйте вимоги до заняття. Чим вони зумовлені? Як запобігти їх порушенню? На основі спостереження за різними видами занять проаналізуйте їх навчальний, розвивальний і виховний ефект.

5. Особливістю навчання дітей дошкільного віку є те, що значною мірою воно здійснюється в повсякденному житті. Як потрібно співвідносити навчання на заняттях та в інших формах роботи?

Практичне заняття № 9

Тема 7. Взаємодія сім'ї і дошкільного закладу у вихованні дітей

Теоретичні питання

1. Виховна функція .
2. Особливості сімейного виховання дошкільників.
3. Батьківський авторитет.
4. Педагогічна культура батьків.
5. Виховання батьків.
6. Форми роботи дошкільного закладу із сім'єю.

Практичні завдання

1. Чому батьки вважають, що їхнє ставлення до дитини завжди оцінюється нею як правильне?
2. Які аргументи ви використаєте у розмові з батьками про необхідність любити дитину? Якими порадами Я. Корчака при цьому ви скористаєтеся?
3. Які складові педагогічної культури батьків ви б хотіли втілити у своїй майбутній сім'ї?
4. Чим спричинена необхідність участі працівників дошкільних закладів у вихованні та педагогічній освіті батьків?
5. Проаналізуйте форми роботи з батьками, які ви використовували або спостерігали під час навчальної практики.
6. Як вихователь повинен ставитися до того, що батьки вважають свою дитину найкращою? Як повідомити батькам про проблеми у вихованні їхньої дитини, не заперечуючи права батьків визнавати свою дитину найкращою?
7. Складіть перелік правил проведення «домашньої педради».
8. Дайте пораду молодому вихователю стосовно його дій у ситуації, коли дитина поскаржилася йому, що батьки її не люблять.

Практичне заняття № 10

Тема 8. Дитячий садок і школа

Теоретичні питання

1. Наступність, спадкоємність, перспективність у системі безперервної освіти.

2. Готовність дітей до шкільного навчання.
3. Адаптація до шкільного навчання.
4. Спільна робота дошкільного закладу і школи.

Практичні завдання

1. Розкрийте структуру і показники психологічної готовності дитини до навчання.
2. Охарактеризуйте чинники, що зумовлюють адаптацію дитини до шкільного навчання. Визначить роль у цьому процесі батьків і дитячого садка.
3. З якого віку, на ваш погляд, доцільно починати шкільне навчання?
4. Що ви порадите батькам з метою кращої підготовки дитини до школи в умовах сімейного виховання?
5. Чим зумовлене небажання окремих дітей старшого дошкільного віку йти до школи?
6. Запропонуйте сценарій спільного свята дітей підготовчої до школи групи та молодших школярів.
7. Обґрунтуйте своє ставлення до проблеми тестування майбутніх першокласників при вступі до школи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
		лек	пр	екз	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
Розділ 1. Загальні питання дошкільної педагогіки										
Тема 1. Предмет та завдання курсу «Теорія і методика дошкільного навчання та виховання дітей з вадами мовлення»	16	2	4	-	10	-	-	-	-	-
Тема 2. Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення	18	4	2	-	12	-	-	-	-	-
Тема 3. Сучасна система дошкільної освіти.	14	4	2	-	8	-	-	-	-	-
Розділ 2. Зміст і методи виховання і навчання дітей дошкільного віку										
Тема 4. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	16	2	4	-	10	-	-	-	-	-
Тема 5. Напрямки виховання дітей дошкільного віку.	21	4	2	-	15	-	-	-	-	-
Тема 6. Особливості навчання дітей дошкільного віку, методи і форми організації навчання.	23	4	4	-	15	-	-	-	-	-
Тема 7. Взаємодія сім'ї і дошкільного закладу у вихованні дітей.	18	4	2	-	12	-	-	-	-	-
Тема 8. Дитячий садок і школа.	20	4	4		12					
Усього годин	150	28	28		94	-	-	-	-	-

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (Денна форма)
1	Предмет та завдання курсу дошкільна педагогіка	2
2	Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення	4
3	Сучасна система дошкільної освіти	4
4	Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	2
5	Напрямки виховання дітей дошкільного віку.	4
6	Особливості навчання дітей дошкільного віку, методи і форми організації навчання.	4
7	Взаємодія сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей, дитячий садок і школа.	4
8	Дитячий садок і школа	4
	Разом	28

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та завдання курсу дошкільна педагогіка	4
2	Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення	2
3	Сучасна система дошкільної освіти	2
4	Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	4
5	Напрямки виховання дітей дошкільного віку.	2
6	Особливості навчання дітей дошкільного віку, методи і форми організації навчання.	4
7	Взаємодія сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей, дитячий садок і школа.	4
8	Дитячий садок і школа	4
	Разом	28

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та завдання курсу дошкільна педагогіка	10
2	Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення	12
3	Сучасна система дошкільної освіти	10
4	Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	15
5	Напрямки виховання дітей дошкільного віку.	15
6	Особливості навчання дітей дошкільного віку, методи і форми організації навчання.	10
7	Взаємодія сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей, дитячий садок і школа.	12
8	Дитячий садок і школа	12
	Разом	94

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Загальна сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Базова

1. Белякова Л. І. Логопедія. Дизартрія. / Л. І.Белякова, Н. Н.Волоськович - М.: Гуманитар. вид. центр ВЛАДОС, 2009.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш; за ред. А.М. Богуш. – Вид. 2-ге, доповнене. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 704с.
3. Болоба В. М. Логопедична скринька / В. М. Болоба. Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 139 с.
4. Волкова Г. А. Логопедическая ритмика : Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. - М: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. - 272 с.
5. Галанов А.С. Игры, которые лечат: пособие для работы с дошкольниками и младшими школьниками/А.С.Галанов. – Москва: Просвещение, 2008. – 95 с.
6. Гоголева М. Ю. Логоритмика в детском саду: методическое пособие/ М.Ю. Гоголева. – Ярославль: Академия развития, 2006. – 120 с.
7. Дара С. Корекційні заняття з логопедії у дошкільних закладах. Частина перша. / С. Дара Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 335 с.
8. Дара С. Корекційні заняття з логопедії у дошкільних закладах. Частина друга. / С. Дара Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 197 с.
9. Клезович О. В. Музыкальные игры и упражнения для развития и коррекции речи детей: пособие для дефектологов, музык. рук. и воспитателей/Авт.-сост. О.В.Клезович. — Мн.: Аверсэв, 2005. —152 с.
10. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. - К.:Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.
11. Новиковская О. А. Логоритмика: для дошкольников в играх и упражнениях: практ. пособие для пед. и родителей/ О. А. Новиковская. - Санкт- Петербург: Корона принт, 2005. - 272 с.
12. Хрестоматія з логопедії: Навчальний посібник / М. К. Шеремет, І. В. Мартиненко– К., 2006. – 360 с.

Додаткова:

13. Актуальні проблеми сучасної логопедії: матеріали конференції. – К. РВЦ КПДЮ, 2007. – 95 с.
14. Бабушкина Р. Л., Кислякова О. М. Логопедическая ритмика: Методика работы с дошкольниками, страдающими общим недоразвитием речи / Под ред. Г. А. Волковой. - СПб.: КАРО, 2005. – 176 с.
15. Визель Т.Г. Коррекция заикания у детей / Т.Г.Визель. – М.: АСТ, 2009. – 222 с.
16. Громова О.Е., Соломатина Г.Н. Логопедическое обследование детей 2-4 лет: методическое пособие. – М., 2005. – 128 с.
17. Гомля В., Федорович Л. Артикуляційна гімнастика. Методичні рекомендаціїТ для логопедів, учителів і вихователів загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів / За наук. ред. Л. Федорович. – Кременчук: Християнська Зоря, 2008. – 74 с. (Методичний комплекс логопедапрактика).
18. Довідник учителя-логопеда / Авт.-упор. Лупінович С.М. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 112 с.

19. Кузнецова Е.В., Тихонова И.А. Развитие и коррекция речи детей 5-6 лет: конспекты занятий. – М., 2005. – 96 с.
20. Програми з логоритміки для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей із важкими порушеннями мовлення (1-4 класи). – Донецьк, 2007.
21. Руденко В. И. Логопедия. Практическое пособие для логопедов, студентов и родителей / В. И. Руденко. – Изд. 4-е. – Ростов н/д: Феникс, 2006. – 288 с.
22. Федорович Л.О. Формування правильної вимови у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Методичні рекомендації та дидактичні матеріали для логопедів шкіл і дитячих садків, учителів і вихователів загальноосвітніх і спеціальних освітніх закладів та батьків. – Кременчук: Християнська Зоря, 2011. – 348с.